

Oikeudenmukaisuus yksilön hyveenä

- Yksi kardinaalihyveistä, jotka ovat tarpeen kaikissa tilanteissa.
- Oikeudenmukaisen ihmisen tunnistaa siitä, että hyveet muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.
- Oikeudenmukaisuus tekee yhteiskunnasta tasapainoisen kokonaisuuden.
- Yhteiskunnassa oikeudenmukaisuutta tarvitaan etujen ja rasitteiden jakamista, ihmisten välisten erojen tasaamiseen ja vääryyksien korjaamiseen.
-

Oikeudenmukaisuuden periaatteet:

- 1. Jokaisen on saatava se, mitä hänelle kuuluu.**
- 2. Samanlaisia kohdellaan samalla tavoin ja erilaisia eri tavoin.**

Pohdi, onko tässä ongelmia?

Oikeudenmukaisuuden muodot:

- **Distributiivinen eli jako-oikeudenmukaisuus**
 - Miten ja millä perusteella edut ja rasitteet tulisi jakaa?
 - Tasan (egalitarsimi), kykyjen mukaan, tarpeiden mukaan vai ansioiden mukaan?
- **Restoratiivinen eli korjaava oikeudenmukaisuus**
 - Miten ihmisten välisiä lähtökohtaisia eroja voidaan paikata tukitoimilla?
 - Syrjivät ja epäoikeudenmukaiset rakenteet aiheuttavat kärsimystä ja eriarvoisuutta.
 - Rikoksen uhriksi joutuminen tuottaa erilaisia menetyksiä, kipua ja kärsimystä.
 - Restoratiivinen oikeudenmukaisuus pyrkii korvaamaan menetyksiä määräämällä vastuulliset maksamaan korvauksia ja hyvityksiä.
- **Retributiivinen eli rankaiseva oikeudenmukaisuus**
 - Miten väärin toimineita on oikeudenmukaista rangaista?
 - Kosta ei moderneissa yhteiskunnissa pidetä hyväksyttävänä, vaan rankaiseminen jätetään yhteiskunnalle.

- Poliisin tehtävänä on tutkia rikos ja oikeuslaitoksen päättää rangaistuksesta ja korvauksista.

- **Tasaava oikeudenmukaisuus**

- Millaisia ihmisten välisiä eroja tulisi tasoittaa?
- Ihmisten kyvyt erilaisia, ihmiset syntyvät erilaisiin ympäristöihin (fyysisesti, sosioekonomisesti,...) → tasajako ei luo oikeudenmukaisuutta, koska erilaiset lähtöasetelmat ja resurssien käyttö → Tasaava oikeudenmukaisuus pyrkii luomaan mahdollisuuksien tasa-arvoa eli luomaan kaikille riittävät lähtökohdat tavoitella arvokkain pitämäänsä päämääriä.

Muita:

John Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria

Tietämättömyyden verho

- Oikeudenmukaisuutta koskevissa valinnoissa auttava ajatuskoe.
- Verhon takana kukaan ei tiedä asemaansa, varallisuuttaan, koulutustaan, ikäänsä tai edes halujaan.
 - ☐ Siksi rationaalinen valitsija pyrkii maksimoimaan kaikkien edun.
- Rawlsin mukaan verhon takana kaikki hyväksyisivät
 - ☐ **vapauseriaatteen**, jonka mukaan kaikille on taattava mahdollisimman laajat perusvapaudet
 - ☐ **eroperiaatteen**, jonka mukaan yhteiskunnalliset erot ovat oikeutettuja kunhan seuraavat ehdot toteutuvat:
 - kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet hakea yhteiskunnan virkoihin tai asemiin
 - erojen on koiduttava myös huono-osaisten parhaaksi.

Robert Nozickin oikeudenmukaisuusteoria

- **Robert Nozick** (1938–2002) kritisoi Rawlsin ajattelua.
- Kannatti **libertarismia**, jonka tavoitteena on äärimmäinen yksilönvapaus, johon yhteiskunta puuttuu mahdollisimman vähän.
- Hyväksyy Rawlsin vapausperiaatteen, mutta ***ei eroperiaatetta***.
- Nozick: Oikeudenmukaisuuden perusta löytyy historiasta.
 - ☐ Onko vauraus hankittu omalla työllä, lahjakkuudella tai riskinotolla?
 - ☐ Ovatko tavarat tai varat vaihtaneet omistajaa vapaaehtoisesti?
 - ☐ Jos vastaus molempiin kysymyksiin on kyllä, vauraus on oikeudenmukaisesti hankittua.
 - ☐ Oikeudenmukaisesti hankittu varallisuus on rikkaan ansio, ja hänellä on siihen oikeus.
- Eli yhteiskunnan ei pidä puuttua tulo- ja varallisuuseroihin!